

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต
อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์

Application of Buddhist Principle in the Administration of Bua Chet
Sub-district Administration Organization, Bua Chet District, Suir Province

พระจุลภควัฒน์ อคฺควโร

Phra Junlapakhawat Akavaro

พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวณฺโณ

Phrakrubaidika Weang Kittiwanno

ภุชวสุ สุขเสน

Patchavat Suksen

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

Email : patchavat.suk@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 8 กันยายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 18 กันยายน 2567

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 23 กันยายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมการบริหารงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม คือ 1) พระสงฆ์ 2) ผู้นำชุมชน 3) พนักงานส่วนตำบล/พนักงานจ้าง 4) ประชาชนในพื้นที่ตำบลบัวเขต โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพทั่วไปการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ พบว่า สภาพทั่วไป แบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านการเมืองและการบริการจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขตมีการวิเคราะห์ เพื่อหาจุดแข็งจุดอ่อนโอกาสและข้อจำกัดเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทางด้านต่างๆ เพื่อมาพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงจุดที่ประชาชนต้องการโดยถูกต้องตามระเบียบข้อกฎหมาย การแก้ไขปัญหาต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต ตามแนวนโยบายการบริหารงานของภาครัฐ

หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ 1) หลักการบริหารนิยธรรม คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ 2) อิทธิบาท หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องให้ถึง

ความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ มี 4 ประการ 3) หลักธรรมอื่นๆ ที่เหมาะสมกับการบริหารงาน ได้แก่ หลักศีล 5 และหลักพรหมวิหาร 4

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเชด อำเภอบัวเชด จังหวัดสุรินทร์ พบว่ามีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และ 3) การประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่นในการบริหารงาน เช่น ศีล 5 และ พรหมวิหาร 4

คำสำคัญ : การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม, การบริหารงาน, องค์การบริหารส่วนตำบลบัวเชด

ADSTRACT

This thesis entitled ‘Application of Buddhist Principle in the Administration of Bua Chet Sub-district Administration Organization, Bua Chet District, Suir Province’ has three objectives 1) to study the general problems of the Administration of Bua Chet Sub-district Administration Organization, Bua Chet District, Suir Province, 2) to study the Buddhist principle in the Theravada Buddhism, and 3) to apply the Buddhist principle in the Administration of Bua Chet Sub-district Administration Organization, Bua Chet District, Surin Province. This thesis deployed the qualitative research and data were collected by interviewing 4 target groups: 1) monks, 2) community leaders, 3) subdistrict employees/hired employees, 4) people in the Bua Chet subdistrict area. methodology by studying documents from the Tripitaka and the Buddhist academic works as well as field studies where the data were collected from in-depth interviews. Finally, to present the analytic descriptive.

The results of the study are as follows: the general problems of the Administration of Bua Chet Sub-district Administration Organization, Bua Chet District, Surin Province found that the general conditions divided into three aspects viz; 1) economical aspect, 2) social aspect, and 3) political and administration aspect. The Bua Chet Sub-District Administration Organization has been analyzed to identify strengths, weaknesses, opportunities, and limitations as information in the preparation of local development plans in various aspects to develop the locality to meet the needs of the people by the law. The various problems of the Bau Chet Sub-district Administration Organization have been lined with the government’s management polity.

The Buddhist principle in the Theravada Buddhism for administration in Theravada Buddhism found that the Buddhist principle for administration namely; 1) the application of the seven Aparihaniyadhamma (conditions of welfare), 2) the application of the four Iddhipada (path of accomplishment), and applications of other Buddhist principles such as the five precepts, the four Brahmavihara (sublime states of mind).

Application of Buddhist principle in the administration of Bua Chet Sub-district Administration Organization, Bua Chet District, Surin Province found that there are applications the Buddhist principles namely;1) the application of the seven Aparihaniyadhamma (conditions of welfare), 2) the application of the four Iddhipada (path of accomplishment), and there are applications another Buddhist principles such as the five Precepts, the four Brahmavihara (sublime states of mind).

Keywords: Application of Buddhist Principle, Administration, Bua Chet Sub-district Administration Organization

บทนำ

การกระจายอำนาจการบริหารการปกครองสู่ประชาชนท้องถิ่น ให้มีอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการเพื่อผลประโยชน์สูงสุดต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะของท้องถิ่นตน ดำเนินการอย่างชัดเจนมีพื้นที่รับผิดชอบ มีกลุ่มคน คณะบุคคล ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในท้องถิ่น หรืออาจได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นให้ทำหน้าที่บริหาร เพื่อดำเนินการสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นตนอย่างแท้จริง ซึ่งการปกครองท้องถิ่นเป็นการบริหารราชการแผ่นดินอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นพื้นฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญและมีเจตนารมณ์ให้มีการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะเห็นได้จากการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวม 12 มาตรา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540, 2540: 40) โดยปรากฏอยู่ใน 2 หมวด คือ หมวดที่ 5 แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่ 3 แผนนโยบายด้านการบริหารแผ่นดิน (มาตรา 38) และส่วนที่ 4 แผนนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม (มาตรา 80) และหมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 281-290 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเรื่องการปกครองท้องถิ่นโดยเฉพาะ รวม 10 มาตรา ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นอย่างเป็นทางการในการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลพวงจากรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นหลักประกันรับรองความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเองและนำไปสู่กระบวนการกระจายอำนาจอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542: 30)

การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรให้กับท้องถิ่น โดยการจัดทำบริการสาธารณะในท้องถิ่นภายใต้การถ่ายโอนอำนาจจากรัฐบาลสู่การตัดสินใจของประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้ มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ตรงตามวัตถุประสงค์ของประชาชนในชุมชนนั้นๆ จึงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญมากยิ่งขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองประเภทหนึ่งในการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย มีชื่อย่อเป็นทางการว่า อบต. มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบ

หนึ่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2562 ปัจจุบันมีองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสิ้น 5,324 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, 2565) องค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงสร้างเป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดยโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีสมาชิกสภาจากการเลือกตั้งของประชาชน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแยกจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้ง หมู่บ้านละ 2 คน ในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้หมู่บ้านนั้นเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่องค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ 3 คน 2) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยดำเนินการได้ โดยสามารถแต่งตั้งบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็น รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 2 คน และเป็นเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 1 คน

การบริหารองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนทุกยุคสมัย ผู้บริหารย่อมประสบปัญหาในการบริหารตามสภาพปัญหาของแต่ละองค์กร ปกติจะพบเจอปัญหาในการบริหารหลายประเด็น เช่น ปัญหาการบริหารงาน ปัญหาการบริหารบุคคล เป็นต้น ปัญหาเกี่ยวกับคนเป็นปัญหาหลักที่สร้างความหนักใจให้กับผู้บริหารเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันหลายองค์กรได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร เนื่องจากคนเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีจิตใจมีความคิดเป็นของตัวเอง ซึ่งปัญหาเกี่ยวกับคนนี้นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานองค์กรเป็นอย่างมาก ดังนั้นแต่ละองค์กรจึงต้องมีวิธีการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับสภาพบริบทสังคมในองค์กรนั้นๆ เพื่อบริหารจัดการบุคลากรในองค์กรให้เกิดความสมัคสมานสามัคคี เกิดมีใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมกันทำงานเพื่อองค์กรและชุมชน เพื่อสรรสร้างงานให้เกิดประสิทธิภาพสำเร็จประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด ซึ่งในการบริหารงานนั้นจักอาศัยแต่หลักการและแนวคิดทฤษฎีมาใช้โดยฝ่ายเดียวหาเกิดประโยชน์สูงสุดได้ไม่ จำเป็นต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อบูรณาการเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่จึงจักเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและชุมชน

หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการบริหารงานองค์กรนั้น มีหลายประการ เช่น หลักอปริหานิยธรรม 7 ประการ อิทธิบาท 4 และอตัล 3 เป็นต้น หลักอปริหานิยธรรม 7 ประการนั้นเป็นหลักธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงไว้แก่พระเจ้าลิจฉวีทั้งหลาย ผู้ครองแคว้นวัชชี เพื่อเป็นแนวทางเป็นหลักธรรมในการปกครองบ้านเมือง และเมื่อเจ้าลิจฉวีทั้งหลาย นำไปใช้เป็นหลักในการปกครองและการบริหารบ้านเมือง พวกเขายึดมั่นประพฤติตามอย่างเคร่งครัด ส่งผลทำให้แคว้นวัชชีเป็นแคว้นที่เข้มแข็ง มีพลานุภาพ และเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เป็นที่น่าเกรงขามต่อแคว้นแว่นอื่นๆ หลักอปริหานิยธรรมนี้ เมื่อประพฤติปฏิบัติต่อเนื่องสม่ำเสมอจะสามารถป้องกันความเสื่อมถอยมิให้ความเสื่อมเกิดขึ้นกับหมู่คณะ ช่วยส่งเสริมให้เจริญรุ่งเรืองโดยส่วนเดียว หลักอปริหานิยธรรม ถือเป็นหลักในการปกครองและการบริหาร เพราะโดยเนื้อหาของอปริหานิยธรรมนั้น กล่าวถึง

หลักการบริหารที่ดี การวางตัวของสมาชิก และการมีมนุษยสัมพันธ์ สม่ำเสมอกับผู้อื่น ดังนั้น หลักธรรมทั้ง 7 ประการนี้จึงเป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยส่งเสริมด้านการปกครอง ให้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นเทคนิค ในการดำรงรักษางานองค์กร สามารถพัฒนา ส่งเสริม ค้ำครองป้องกันให้องค์กร มีความเจริญก้าวหน้า และมั่นคงได้ ซึ่งสามารถอนุโลมใช้ได้ ทั้งในทางโลกและทางธรรมทุกระดับ หลักอทิบาท 4 หมายถึง หลักธรรมที่ปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรค เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงานต่าง ๆ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน เป็นคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในชีวิตประจำวันและความก้าวหน้าในหน้าที่การงานตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความเอาใจจดจ่อ) และวิมังสา (การใช้ปัญญาไตร่ตรอง) หลักอรรถะ หรือประโยชน์ 3 ประการ คำว่า “ประโยชน์” ในพระพุทธศาสนาเถรวาท มาจากศัพท์ภาษาบาลีและสันสกฤตว่า “ อัตถ ” หรือ “ อรรถ ” หมายถึงผลที่มุ่งหมาย 3 ระดับชั้น คือ 1) ประโยชน์หรือผลที่มุ่งหมายในปัจจุบันหรือในภพชาตินี้ เรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถะ 2) ประโยชน์หรือผลที่มุ่งหมายในชาติหน้าหรือในภพชาติหน้า เรียกว่า สัมปรายิกัตถะ และ 3) ประโยชน์หรือผลอย่างยิ่งหรือประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน เรียกว่า ปรมัตถะ ซึ่งหลักพุทธธรรมดังกล่าวมานี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และทำให้เกิดประสิทธิภาพบังเกิดประสิทธิผลสร้างประโยชน์ต่อประชาชนในเขตพื้นที่อย่างแท้จริง

องค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต มีปัญหาเกิดขึ้นหลายด้านเช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านที่ดินเป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เกิดจากองค์ประกอบหลายประการผสมผสานกัน ทั้งในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฝ่ายปกครองท้องที่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไป เพื่อให้การปฏิบัติงานสัมฤทธิ์ผล และมีประสิทธิภาพ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ตามอำนาจหน้าที่ สนองตอบต่อความต้องการเกิดประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริงในช่วงปี พ.ศ. 2564-2565 องค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือชี้แจงข้อราชการที่เกี่ยวข้องและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการบริหารงาน แต่ถึงกระนั้นก็ยังไม่สามารถบริหารจัดการองค์กรและแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนร้องทุกข์ของประชาชนได้ทันทั่วถึง ผู้วิจัยมองเห็นคุณค่าของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่นหลักอภินิหารธรรม 7 หลักอทิบาท 4 เป็นต้น สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้โดยการบูรณาการร่วมกับการบริหารงานตามศาสตร์สมัยใหม่ในองค์กร น่าจะทำให้เกิดต่อองค์กรและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์” เพื่อเป็นการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น และการบริหารงานเกิดประสิทธิภาพสร้างประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน และนำเสนอเป็นผลงานวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์
- 2 เพื่อศึกษาหลักหลักพุทธธรรมการบริหารงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- 3 เพื่อประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์” นี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Qualitative Interview Research) โดยแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น ดังนี้

1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ ศึกษาหลักหลักพุทธธรรมการบริหารงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท และศึกษาการ ประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์

2 ขอบเขตด้านเอกสาร ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2539 และข้อมูลทุติยภูมิ บทความ เอกสาร หนังสือวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1) กลุ่มเป้าหมาย มี 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) พระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ (2) ผู้บริหาร/ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น (3) พนักงานส่วนตำบล/พนักงานจ้าง (4) ประชาชนในพื้นที่ตำบลบัวเขต

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก มี 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) พระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการ จำนวน 5 รูป (2) ผู้บริหาร/ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น จำนวน 10 คน (3) พนักงานส่วนตำบล/พนักงานจ้างจำนวน 5 คน (4) ประชาชนในพื้นที่ตำบลบัวเขต จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 30 รูป/คน

4 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่วิจัย องค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ มี 13 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านบัวเขต หมู่ 2 บ้านบัวขุนจง หมู่ 3 บ้านปราสาท หมู่ 4 บ้านหมื่นสังข์ หมู่ 5 บ้านตาปิม หมู่ 6 บ้านกระหม่อม หมู่ 7 บ้านระมาดค้อ หมู่ 8 บ้านปะเดียง หมู่ 9 บ้านแสนสนุก หมู่ 10 บ้านโนนสังข์ หมู่ 11 บ้านออก หมู่ 12 บ้านพรสุข และ หมู่ 13 บ้านสันติสุข

5 ขอบเขตด้านเวลา เริ่มศึกษาตั้งแต่ได้รับอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์ จนถึงสิ้นสุดภาคการศึกษาที่ 2/2566

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3 สรุป อภิปรายผล และแสดงข้อเสนอแนะ

4 จัดทำเป็นเล่มวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ เพื่อตอบโจทย์วัตถุประสงค์ในแต่ละข้อมีรายละเอียดสรุปไว้ดังนี้

1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ พบว่า สภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม และ ยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต แบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านเศรษฐกิจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านการเมืองและการบริการจัดการ

2 หลักพุทธธรรมการบริหารงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า 1) หลัก อปปริหานิยธรรม คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ หรือธรรมอันเป็นไปเพื่อเหตุแห่งความเจริญฝ่ายเดียว มี 7 ประการ ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเป็นประจำ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกัน ปฏิบัติกิจของหมู่คณะ 3) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถือระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน และ เป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหาร เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสอนของท่าน 5) ไม่ลุแก่อำนาจความอยากความเห็นแก่ตัว 6) การให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน 7) การจัดการอารักขา บำรุง ค้ำครอง โดยธรรมแก่พระสงฆ์ ด้วยความตั้งความปรารถนาว่าพระสงฆ์เหล่านี้ที่ยังไม่มาสู่บ้านนี้เมืองนี้ขอให้มา ส่วนที่มาแล้วขอให้ท่านอยู่ผาสุก คือการคุ้มครอง บรรพชิต ซึ่งเป็นผู้ที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป 2) อิทธิบาท 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องให้ถึงความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ มี 4 ประการคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา 3) หลักธรรมอื่นๆ ที่เหมาะสมกับการบริหารงาน ได้แก่ หลักศีล 5 และหลักพรหมวิหาร 4 เข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานขององค์กรด้วย โดยผู้บริหารและพนักงานต่างสมาทานรักษาศีล 5 ของตนเองตามโอกาสที่เหมาะสม

3 การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ พบว่ามีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้หลักอปปริหานิยธรรม การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 และ 3) การประยุกต์ใช้หลักธรรมอื่นในการบริหารงาน เช่น ศีล 5 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานสหกรณ์การเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ จำกัด” มีข้อค้นพบจึงนำมาอภิปรายผลดังนี้

1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1) สภาพทั่วไป สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม และ ยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต แบ่งเป็น 3 ด้านได้แก่ (1) ด้านเศรษฐกิจ (2) ด้านสังคม (3) ด้านการเมืองและการบริการจัดการ 2) การแก้ไขปัญหาต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต ตามแนวนโยบายการบริหารงานของภาครัฐ พบว่า จากการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต สรุปเรียงลำดับตามความสำคัญของปัญหา ดังต่อไปนี้ (1) ปัญหาการไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน (2) ปัญหาไม่มีที่ดินทำกิน (3) ปัญหาไม่มีที่อยู่อาศัยหรือที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง ไม่ปลอดภัย (4) ปัญหาไม่มีแหล่งน้ำ (5) น้ำเพื่อ

การเกษตรไม่เพียงพอ (6) เส้นทางคมนาคมยังไม่สะดวก (7) ไฟฟ้าแสงสว่างตามทางสาธารณะยังไม่เพียงพอ (8) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (9) กลุ่มอาชีพยังไม่เข้มแข็ง (10) งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงพอ โดยภาพรวมปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขเป็นที่น่าสนใจของประชาชนในเขตตำบลบัวเขต ที่เป็นเช่นนี้เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขตได้นำหลักการบริหารมาใช้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉลวย ชันจำนงค์ และ พงศ์สรณ์ วรภัทร์ธีระกุล (2567: 393) ที่ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี” ผลจากการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสังคมชนบทกึ่งสังคมเมืองเป็นบทยสะท้อนปัญหาการบริหารงานที่อยู่ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ไม่มีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายจากสภาพการเปลี่ยนทางสังคม เศรษฐกิจกิจการเมือง และเทคโนโลยี 2) ภาวะเปื้อน ขอบังคับ กลุ่มผลประโยชน์สภาพแวดล้อมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน ยังเป็นปัญหาที่คงอยู่ทั้งผลกระทบทางตรงและทางอ้อมในระดับการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี...

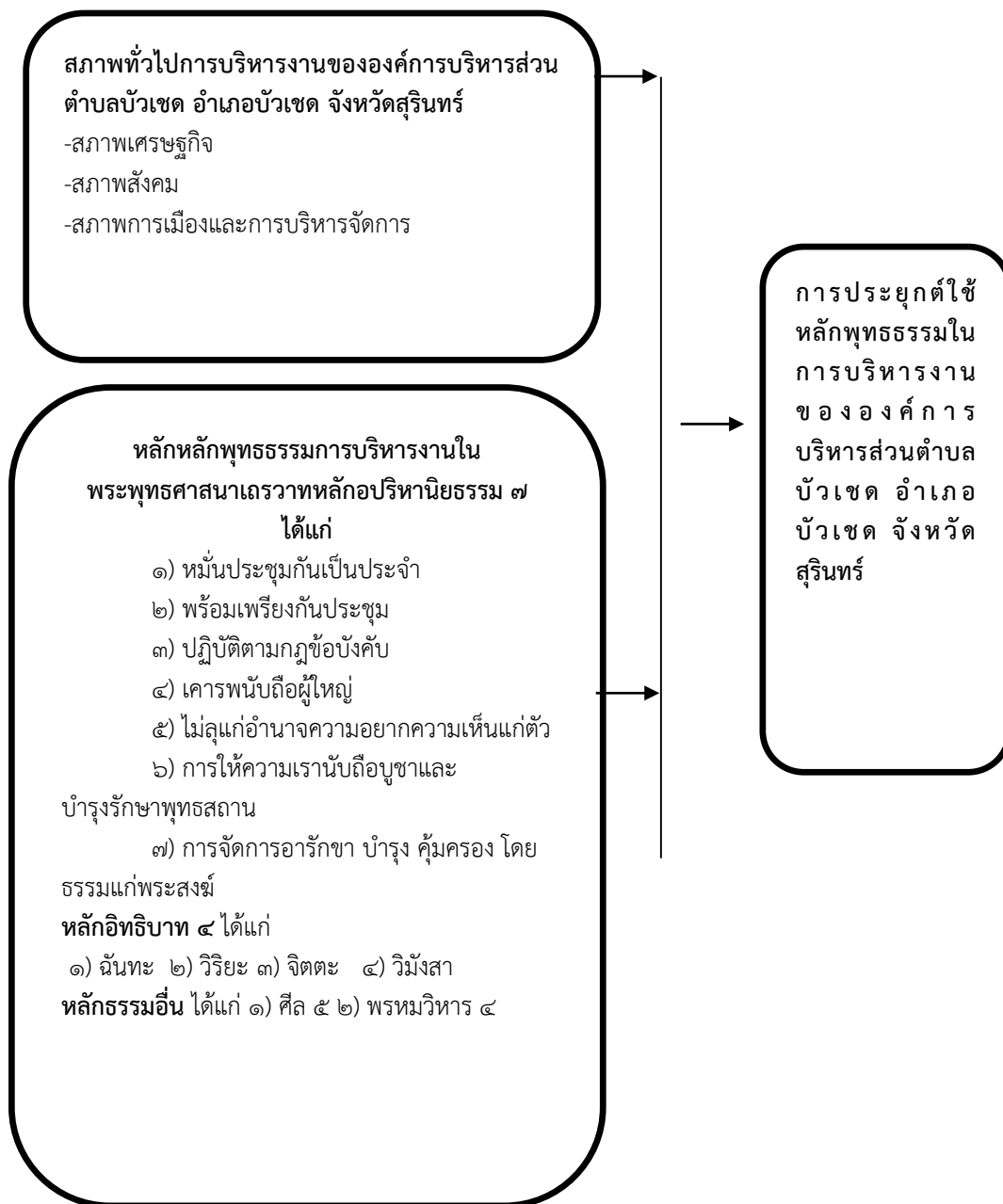
2 ผลการศึกษาหลักพุทธธรรมการบริหารงานในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า 1) หลักอปริหานิยธรรม คือ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม 7 ประการ หรือธรรมอันเป็นไปเพื่อเหตุแห่งความเจริญฝ่ายเดียว มี 7 ประการ ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเป็นประจำ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม และพร้อมเพรียงกัน ปฏิบัติกิจของหมู่คณะ 3) ปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ ทุกคนที่เป็นสมาชิกของสังคมจะต้องถือระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อปฏิบัติอย่างเสมอภาคกัน และ เป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหาร เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ 4) เคารพนับถือผู้ใหญ่ เชื่อฟังคำสอนของท่าน 5) ไม่ลุแก่อำนาจความอยากความเห็นแก่ตัว 6) การให้ความเคารพนับถือบูชาและบำรุงรักษาพุทธสถาน 7) การจัดการอารักขา บำรุง คัมภีร์ โดยธรรมแก่พระสงฆ์ ด้วยความตั้งความปรารถนาว่า พระสงฆ์เหล่านี้ที่ยังไม่มาสู่บ้านนี้เมืองนี้ขอให้มา ส่วนที่มาแล้วขอให้ท่านอยู่ผาสุก คือการคุ้มครองบรรพชิต ซึ่งเป็นผู้ที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นหลักธรรมที่มีคุณสมบัติและเป็นข้อปฏิบัติสำหรับนักปกครองและประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองควรนำไปปฏิบัติอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์กิตติพงษ์ กิตติวิโส (2563: 263) ได้กล่าวไว้ว่า “การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมากในระดับชุมชน เป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน เป็นตัวแทนของหน่วยงานราชการทุกหน่วยงานและมีความเกี่ยวข้องกับผู้คนจำนวนมาก หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้การทำงานร่วมกันกับหน่วยงาน องค์กร และประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ หลักอปริหานิยธรรมซึ่งประยุกต์เป็นแนวทางได้ 7 ประการ คือ หลักการประชุมแบบสม่ำเสมอ หลักความพร้อมเพรียงของการจัดกิจกรรม หลักการออกกฎระเบียบและกฎหมาย หลักการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หลักการมีส่วนร่วมของสตรี หลักการทํานุบำรุงวัฒนธรรม และหลักการมีส่วนร่วมของผู้นำศาสนา

3 ผลการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ พบว่ามีการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต ที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมแก่การสร้างสังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเป็นประชาธิปไตยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวริภาส พิตร์พิบูลย์พงศ์ (2567: 113-114) ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด

สมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน พบว่า 1. สมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ ด้านการบริการเป็นเลิศ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน และด้านการยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ตามลำดับ 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า การบริหารจัดการคือ การนำ การวางแผน การควบคุม, และหลักอิทธิบาท 4 คือ จิตตะ วิมังสา วิริยะ ฉันทะ ส่งผลต่อสมรรถนะการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงาน มีดังนี้ สมรรถนะการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน การบริการเป็นเลิศ การทำงานเป็นทีม โดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมนำมาบูรณาการเพื่อให้เกิดสมรรถนะการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นยังนำการบริหารจัดการ มาเป็นพื้นฐานทั้งเรื่องของการวางแผน การจัดการ การนำ และการควบคุม

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์” สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้เรียบเรียงสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรกำหนดเป็นนโยบายและแผนพัฒนาด้านการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน
 2. รัฐบาลควรมีนโยบายให้ผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ จัดกิจกรรมร่วมกันบ่อยๆ ตามโอกาส ในการรักษาศีล การอบรมจิตภาวนา การอบรมปัญญา และให้หน่วยงานของรัฐมีแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยยึดหลักการปฏิบัติธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ
 3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำแผนการบริหารงาน โดยการนำหลักวิถีพุทธมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทั้งด้านความรู้ และความประพฤติพร้อมบูรณาการแบบยั่งยืน
- 2 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้
- จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ ควรนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้
1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในการทำงานให้ตรงความสามารถ และควรมีงบประมาณใน การส่งเสริมในการศึกษาให้กับบุคลากรในองค์การ
 2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดทำ แผนการวัดและประเมินผลโครงการที่นำไปปฏิบัติสม่ำเสมอ เพื่อให้โครงการหรือกิจกรรมที่นำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานตามแผนแนวทางการบริหารจัดการองค์การมากที่สุด
 - 3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
- ผู้วิจัยเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้
1. ศึกษาเปรียบเทียบแนวการประยุกต์ใช้หลักอภิปธานิธรรมระหว่างองค์กร
 2. ศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภาครัฐ

บรรณานุกรม

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. ราชกิจจานุเบกษา.พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. ราชกิจจานุเบกษา 2540.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. สรุปรายชื่อ อบต. ทั่วประเทศ. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp> [20 พฤศจิกายน 2565].
- รวีภาส พิตรพิบูลย์พงศ์. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารพุทธนวัตกรรมการศึกษาและการจัดการ. 7(5) (กันยายน-ตุลาคม, 2567): 113-126.
- พระสมุห์กิตติพงษ์ กิตติวิโส. “การประยุกต์ใช้หลักอภิปธานิธรรมในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้าน”.วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. 12(2), (พฤษภาคม-สิงหาคม 2566): 263-273.
- ฉลวย ชันจำนงค์ และ พงษ์สรณ์ วรภัทร์ธีระกุล. “การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี”. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 8 (1) (มกราคม-มีนาคม 2567): 263-406.